

Bestuursverslag 2018 vereniging 'Het Genootschap Amstelodamum'

Het Genootschap:

De vereniging, die is opgericht in 1900, stelt zich ten doel de kennis en de belangstelling van het verleden en het heden van Amsterdam te bevorderen. Tot de doelstelling wordt uitdrukkelijk ook de bescherming van het gebouwde erfgoed van de stad gerekend. Het Genootschap streeft niet na winst te maken.

De vereniging geeft in de regel vier maal per jaar het Maandblad uit en één maal per jaar het Jaarboek, met studies over de stad en haar bewoners. Interim-voorzitter van de redactie is Jan Boomgaard. In 2018 is een nieuwe hoofdredacteur geworven: Patricia van Ulzen. Zij zal per 1 januari 2019 het roer overnemen. De eindredactie is in handen van Marjan Vrolijk. David Mulder en Leonoor van Oosterzee verzorgen de beeldredactie.

In 2018 is ook een nieuwe uitgever gevonden: uitgeverij Virtúmedia.

Het Genootschap organiseert ook excursies en soms cursussen. Dit jaar zijn op vier donderdagen in oktober lunchlezingen gehouden over 'Monumentenbehoud; monumentenstad Amsterdam'. De vereniging heeft de lezingen georganiseerd in samenwerking met de Vrienden van het Stadsarchief.

Bestuur:

Jan Boomgaard (voorzitter)
Milly Lyre (vice-voorzitter)
Theo de Groot (penningmeester)
Jolien van Woudenberg (eerste secretaris)
Ranjith Jayasena (tweede secretaris)
Gert Eijkelboom (bestuurslid)
Clé Lesger (bestuurslid)
Frank Vianen (bestuurslid)

De bestuursleden hebben verschillende achtergronden. De interesse voor (de geschiedenis van) Amsterdam is de gemene deler.

Algemeen

Het bestuur vergadert gemiddeld zes keer per jaar. Afgezien van de publicaties van de vereniging – het Maandblad en het Jaarboek - waarvoor de redactie inhoudelijk verantwoordelijk is, waren in 2018 regelmatig terugkerende onderwerpen tijdens de vergaderingen: digitalisering en website, fondsenwerving en financiën, een nieuwe uitgever en hoofdredacteur, de activiteiten, excursies en werving van nieuwe leden.

Ledenbestand

Het ledenbestand is in 2018 redelijk stabiel gebleven. Het aantal leden lag eind 2018 op 719.

Met de acties (vooral het op grote schaal verspreiden van folders) die in gang zijn gezet om nieuwe leden te werven, is het aantal opzeggingen (al dan niet door overlijden) nagenoeg goedge maakt. De activiteiten om nieuwe leden te werven, zullen in 2019 intensief worden voortgezet.

Digitalisering en website

De vereniging heeft in 2018 in samenwerking met het Stadsarchief een stap gezet om ook de jaargangen van 1960 tot en met 2010 beter digitaal toegankelijk maken. Om de bestanden via de website van de vereniging toegankelijk te maken, is de vereniging op zoek gegaan naar een externe partij. Het is in 2018 echter helaas nog niet gelukt om alle (opnieuw) gedigitaliseerde bestanden van de publicaties van de vereniging via de website toegankelijk te maken. Een partij die aanvankelijk geschikt leek, is afgehaakt. De digitalisering zal dus nu in 2019 worden voltooid. Hieraan zijn overigens aanzienlijke kosten verbonden.

Mede in verband met de vernieuwing van de website en de integratie van een digitale nieuwsbrief en de overige publicaties, overweegt de vereniging om de lay-out van de bladen aan te passen.

Financiën en fondsenwerving

De begroting 2018 gaat uit van een nadelig saldo groot € 8.790,-. Het werkelijke exploitatiesaldo is € 31.393,-. Dit is vooral mogelijk gemaakt dank zij het ontvangen legaat groot € 40.000,- van de heer Carl Denig. Het Genootschap Amstelodamum heeft in 2017 een eerste legaat mogen ontvangen, en in 2018 zowaar een substantieel legaat.

In 2018 heeft de vereniging twee jaarboeken gepubliceerd (dat over 2017 en 2018); een inhaalslag om vanaf 2019 weer in de pas te lopen en in dat jaar het jaarboek 2019 te kunnen aankondigen.

Naast contributies is een bedrag van € 2.600,- aan donaties van leden gerealiseerd, door gebruik te maken van de fiscale ANBI mogelijkheden. Het bestuur is buitengewoon erkentelijk voor de leden die naast hun reguliere contributie een extra bedrag overmaken.

Vanaf het jaar 2016 is een voorziening gecreëerd voor de hoge kosten van digitalisering van de tijdschriften en jaarboeken 1961 tot en met 2010. In het verslagjaar kon aan die voorziening € 2.000,- worden toegevoegd. De totale voorziening 'digitalisering' bedraagt ultimo 2018 € 8.000,- en zal naar verwachting voldoende zijn voor de gehele digitaliseringslag, die in de loop van 2019 zijn beslag gaat krijgen.

Ten laste van de exploitatie 2017 is een voorziening gecreëerd voor de transitie van het tijdschrift. Er is een nieuwe uitgever gevonden: Virtúmedia. De vereniging heeft ook een nieuwe hoofdredacteur aangesteld. Vorig jaar is aangekondigd dat het om een bezoldigde functie gaat, vooral omdat de nieuwe hoofdredacteur integraal verantwoordelijk is voor zowel de inhoud van de maandbladen en het jaarboek als voor de inhoud van de website en berichten op sociale media. Daarnaast zal zij een grote rol bij de werving van nieuwe leden hebben.

Het actuele ledenbestand is redelijk stabiel en bestond per eind 2018 uit beschermvrouwe Femke Halsema, burgemeester van Amsterdam, 32 bibliotheken, 650 reguliere abonnees, dertig digitale abonnees en zes abonnees die gebruik maken van het studententarief van € 15,-; in totaal dus 719 abonnees.*

Amsterdam Erfgoed Overleg

Eén of twee bestuursleden van de vereniging nemen deel aan het Amsterdam Erfgoed Overleg. Daarin zijn onder meer de volgende onderwerpen besproken:

- erfgoed symposium (Erfgoed in een dynamische stad)
- schaalvergroting van de bouwontwikkeling in Zuid
- rode ramen Oude Kerk

Activiteiten

Excursie naar de tentoonstelling 'Rembrandts leerlingen' op 27 januari 2018

Op 27 januari 2018 heeft een bezoek aan de tentoonstelling over Rembrandts leerlingen in het Amsterdam Museum plaatsgevonden.

Zaterdag 3 maart 2018: excursie naar de tentoonstellingen Rapenburgerstraat 1940-1945, Samen weer aan tafel

De tentoonstelling *Rapenburgerstraat 1940 – 1945* in de hal van het Stadsarchief was gebaseerd op archiefonderzoek naar alle bewoners, bedrijven en instellingen in deze Amsterdamse straat. Zo kwamen we dicht bij het leven van de bewoners in die tijd. Van de vooroorlogse bewoners overleefde slechts een klein aantal de oorlog. Portretten van verdwenen levens in een straat die tussen 1940 en 1945 onherkenbaar veranderde, maakten duidelijk wat er in die vijf jaar plaatsvond in de Rapenburgerstraat.

De tentoonstelling *Samen weer aan tafel*, eveneens in het Stadsarchief, ging over de verwerking van de verschikkingen van de Tweede wereldoorlog en de veerkracht van overlevende gezinnen. Om de geschiedenis en de verhalen van deze Joodse gezinnen te bewaren en het verband tussen die verhalen te laten zien, werden tientallen interviews gefilmd en archieven en relevante documenten bestudeerd. Op die wijze werd de oorlog in deze tentoonstelling gezien vanuit een andere invalshoek dan gebruikelijk.

Vrijdag 9 maart 2018: symposium Erfgoed in een dynamische stad

De Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond (KNOB) organiseerde in samenwerking met het Amsterdam Erfgoed Overleg, waar de vereniging onderdeel van uitmaakt, een studiemiddag met als titel '**Erfgoed in de dynamische stad**'. Centraal stond de bescherming van erfgoed in de marge; cultuurhistorisch waardevolle gebouwen die in een beschermd gezicht liggen maar zelf geen monumentstatus hebben. Dit thema is overigens niet alleen een Amsterdams thema; het is landelijk actueel.

Zaterdag 21 april 2018, Jaarvergadering, presentatie jaarboek 2017 'Oeroud Amsterdam. Een zoektocht naar de vroegste geschiedenis van Amsterdam', Stadsarchief Amsterdam

De keuze voor vier lunchlezingen in november 2016 over de vroegste geschiedenis van Amsterdam tot de tijd van het Tolprivilege van 1275, bleek een gouden greep. Het is verheugend dat de vier inleiders hun voordracht op papier hebben uitgewerkt en klaar hebben gemaakt voor publicatie, zodat in brede kring kennis kan worden genomen van hun bevindingen. Hun publicaties zijn aangevuld met een bijdrage over het ontstaan en de ontwikkeling van steden in Nederland in de middeleeuwen.

De grote belangstelling voor de vroegste geschiedenis van Amsterdam is ongetwijfeld gestimuleerd door de berichten over de opgravingen die onder leiding van stadsarcheoloog Jerzy Gawronski zijn gedaan bij de aanleg van de Noord/Zuidlijn. Het idee dat onderzoek in het Amsterdamse bodemarchief nieuw licht zou kunnen werpen op de vroegste schriftloze periode van onze stad laat bij veel Amsterdammers het hart sneller kloppen.

Zaterdag 26 mei 2018, stadswandeling en bezoek musea Joods cultureel kwartier

Al sinds de 16e eeuw, toen vele Joden vluchtten voor de inquisitie in Spanje en Portugal, wonen er in Amsterdam veel Joodse mensen. Het Joods Historisch Museum, gelegen in de buurt waar zij zich vestigden, vertelt over hun geloof en hun geschiedenis. Onder leiding van Gerrit Vermeer en Gert Eikelboom wandelden we langs de plekken die deze geschiedenis illustreren.

Na de stadswandeling was er de mogelijkheid om op eigen gelegenheid de diverse culturele instellingen in het Kwartier te bezoeken.

Zaterdag 30 juni 2018, boottocht naar het Muiderslot

Aan het middeleeuwse Muiderslot is de afgelopen eeuwen flink gesleuteld. Ook de wijze waarop het Muiderslot getoond wordt aan het publiek, is aan voortdurende verandering onderhevig. De eerste presentatie vond plaats in de negentiende eeuw. Sinds 2011 wordt het Muiderslot ook gepresenteerd als 'Amsterdam Castle'. Een aanduiding die niet zonder kritiek is gebleven. Hoog tijd dus voor de leden van Amstelodamum om de nieuwe presentatie te gaan bekijken zoals dat ook eerder gebeurde in juni 1929!

Zaterdagavond 8 september 2018, Open monumentendagen

Typisch Amsterdams? Tijdens Open Monumentendagen Amsterdam (op 8 en 9 september) stond deze vraag centraal. De grachtenhuizen, de hofjes en de kerken die Amsterdam zo typeren, openden hun deuren. Ter gelegenheid van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed bekeken we de stad door een Europese bril en ontmoetten haar inwoners, die vanuit hun land van herkomst een stukje Europa de stad binnenbrachten. Tijdens deze editie van Open Monumentendag Amsterdam bleek dat het juist het niet-Amsterdamse is, wat Amsterdam zo typisch maakt.

In de Amstelkerk op het Amstelveld gaven op zaterdag 8 september een aantal belangenorganisaties voor het gebouwde erfgoed, waaronder Amstelodamum, acte de presence met een stand met publicaties en promotiemateriaal. De dag stond in het teken van Amsterdam, het gebouwde erfgoed en de problemen die soms spelen bij het behoud ervan.

Vrijdag 5 oktober 2018: presentatie jaarboek 2018 over de Oude Kerk in Amsterdam

De Oude Kerk opende op 5 oktober de deuren van zeven bijzondere zijruimten, waaronder enkele die eerder niet voor het publiek toegankelijk waren. Speciaal voor deze gelegenheid keerde de één-meter hoge zilveren monstrans die ooit hoorde bij de Oude Kerk, tijdelijk terug. De zijruimtes presenteren een nieuwe inrichting die meer laat zien van de rijke geschiedenis en kunstcollectie van de Oude Kerk.

Ter gelegenheid van de nieuwe publiekspresentatie heeft het Genootschap Amstelodamum het Jaarboek 2018 geheel gewijd aan de Oude Kerk. Twaalf auteurs belichten uiteenlopende facetten van de geschiedenis van de Oude Kerk: het gebouw, zijn functies, kerkschatten, orgels en gebruikers.

Lunchlezingen oktober 2018

In samenwerking met het Stadsarchief Amsterdam zijn op de donderdagen 4, 11, 18 en 25 oktober van 12.30 – 13.015 uur vier lunchlezingen gehouden. In deze lezingen stond het onderwerp 'Monumentenbehoud in Amsterdam' centraal.

4 oktober: Gert Eijkelboom en Gerrit Vermeer: **Restauratie en herplaatsing van de gevelsculptuur van het Oudezijds Herenlogement aan de Grimburgwal'**

11 oktober: Gert Eijkelboom en Gerrit Vermeer: **'De verdwenen Nieuwezijds kapel aan het Rokin'**

18 oktober: Paul Morel: **'Wat te doen met al die nieuwe gebouwen in de monumentenzorg?'**

25 oktober: Roel Hijink: **'Gedenken in Amsterdam'**

Zaterdag 15 december 2018: excursie Huis Van Brienen

Huis Van Brienen is een schitterend 18de-eeuws stadspaleis. Dit voorname pand aan de Amsterdamse Herengracht herbergt weelderige beschilderde kamers en een indrukwekkende entree. Het interieur van Huis van Brienen behoort tot de top honderd van belangrijkste historische interieurs van Nederland. Het pand behoort tot het bezit van de Vereniging Hendrick de Keyser.

2019:

23 januari: symposium Muiderslot (Muiderslot in samenwerking met Amstelodamum)

16 februari: Excursie naar tentoonstelling **Rembrandt Privé** (Stadsarchief)

9 maart: Castrum Peregrini: Gesprek tussen Annet Mooij en Patricia van Ulzen, film en rondleiding door het huis

23 maart: Van Gendthallen (archeologie en bouwkunst)

13 april: Jaarvergadering en lezing over het project *'Alle Amsterdamse Akten'* door Ellen Fleurbaay (Stadsarchief)

mei: excursie naar de Oude Kerk

16 mei: auteurslezing

juni: boottocht: nog nader te bepalen: bijvoorbeeld over de vecht, naar Pampus, architectuur buiten de Singelgracht

13 juni: auteurslezing

14/15 september: Open Monumentendagen

24 en 31 oktober: Lunchlezingen

november: presentatie Jaarboek 2019 *'Eten en drinken in Amsterdam'*

twee data in november: Lunchlezingen

december: mogelijk een extra excursie naar Het Huis Van Brienen aan de Herengracht

Het bestuur hoopt op grote belangstelling voor alle activiteiten en op een mooi verenigingsjaar in 2019!

Namens het bestuur, Jolien van Woudenberg

* Na wervingsacties in het eerste kwartaal van 2019 is het ledenbestand opgelopen tot 777 abonnees.